

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

DOI: 10.31499/2519-2035.13.2025.344015

УДК: 37.013:94]:004.8](045)

Сергій КУЦЕНКО,
orcid.org/ 0000-0002-8020-2141
кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії
та методик навчання
Уманського державного педагогічного
Університету імені Павла Тичини
(Україна, Умань)
kutsenka7@gmail.com

Анна ШАУРЕНКО,
orcid.org/0000-0002-3275-4478
кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії
та методик навчання
Уманського державного педагогічного
Університету імені Павла Тичини
(Україна, Умань)
shcaurenko@udpu.edu.ua

СЕРВІСИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ІСТОРИЧНІЙ ОСВІТІ: ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ, ВИКЛИКИ ТА ДИДАКТИЧНІ РІШЕННЯ

У статті проаналізовано потенціал інтеграції технологій штучного інтелекту (ШІ) у професійну діяльність педагога-історика. За умов цифрової трансформації освіти та зростання ролі інноваційних технологій виникає необхідність критичного аналізу та систематизації ШІ-платформ, які можуть бути впроваджені в навчальний процес.

Здійснено огляд основних категорій інтелектуальних інструментів: мовних моделей (зокрема, GPT та Gemini, Kazka.fun), генераторів візуального контенту (Microsoft Designer, Adobe Firefly), платформ для створення відео- та презентаційних матеріалів (Fliki AI, Gamma App), а також ресурсів із комбінованими або спеціалізованими можливостями (MyLens.AI, Vidnoz.AI).

У роботі висвітлено результати авторського досвіду застосування зазначених технологій у контексті викладання історії: розробка навчально-методичних ресурсів, генерація ілюстративного матеріалу до занять, моделювання умовного діалогу з історичними персонажами, побудова інтелект-карт, створення відеопрезентацій тощо.

Проведено порівняльний аналіз функціоналу безкоштовної та платної версії ChatGPT, що уможливило ідентифікацію низки принципових відмінностей у швидкості обробки запитів, гнучкості налаштувань, якості візуалізації та обсязі опрацьованого контенту.

Водночас усі апробовані додатки характеризуються як перевагами (оперативне створення матеріалу, адаптивність до освітніх потреб, привабливе візуальне оформлення), так і обмеженнями: ймовірність фактологічних неточностей, стилістичні спрощення, відсутність поглибленого редагування та складнощі з відтворенням автентичних історичних образів.

Акцентовано на необхідності відповідального впровадження інтелектуальних систем у педагогічну практику. Мова йде не про механістичну автоматизацію підготовки ресурсів, а про усвідомлену взаємодію, що включає верифікацію інформації, дотримання педагогічної доцільності й етичних принципів.

Розглянуто також нормативно-методичне забезпечення інтеграції ШІ-технологій в освітню галузь, зокрема інструктивно-методичні рекомендації МОН України та Мінцифри, спрямовані на формування навичок критичного та безпечного застосування інтелектуальних платформ у закладах загальної середньої освіти.

Окреслено напрями подальших досліджень, серед яких – аналіз того, якою мірою рекомендації щодо використання ШІ-сервісів у закладах загальної середньої освіти, підготовлені Міністерством освіти і науки України спільно з Міністерством цифрової трансформації, враховуватимуть актуальні виклики сучасної освітньої практики.

Ключові слова: штучний інтелект, сервіси на основі штучного інтелекту, історична освіта, вчитель історії, мовні моделі, генерація зображень, цифрова трансформація освіти.

SERHII KUTSENKO,

orcid.org/ 0000-0002-8020-2141

Candidate of historical sciences, assistant professor
of the Department of World History
and Teaching Methods of Pavlo Tychyna
Uman State Pedagogical University
(Ukraine, Uman)
kutsenka7@gmail.com

Anna SHAURENKO,

orcid.org/0000-0002-3275-4478

PhD, Associate Professor of the
Department of world history and teaching methods,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
(Ukraine, Uman)
shcaurenko@udpu.edu.ua

ARTIFICIAL INTELLIGENCE SERVICES IN HISTORY EDUCATION: APPLICATIONS, CHALLENGES, AND DIDACTIC SOLUTIONS

The article analyses the potential of using artificial intelligence (AI) technologies in the professional activity of a history teacher. In the context of the digital transformation of education and the growing role of innovative technologies, there is a need for critical reflection and methodological ordering of AI services that can be integrated into the educational process. The article provides an overview of functional groups of AI-based tools: language models (in particular, GPT and Gemini, Kazka.fun), image generators (Microsoft Designer, Adobe Firefly), services for creating video and presentation content (Fliki AI, Gamma App), as well as resources with mixed or narrow functionality (MyLens.AI, Vidnoz.AI).

The article presents the results of the author's own experience of using these services in the context of teaching history: creating didactic materials, generating illustrations for lessons, modelling a conditional dialogue with historical characters, building mind maps, developing video presentations, etc. In this context, a comparative analysis of the functionality of the free and paid versions of ChatGPT was conducted, which revealed a number of significant differences in the speed of operation, flexibility of settings, quality of visualisation and the amount of text processed.

At the same time, all the tested tools have both advantages - fast material generation, flexible customisation for learning needs, attractive visual design - and limitations: the possibility of factual inaccuracies, stylistic simplifications, lack of in-depth editing, and difficulties with reproducing reliable historical images.

The author emphasises the need for responsible use of AI in the educational process: it is not about mechanical automation of material preparation, but about meaningful interaction, which involves data verification, compliance with pedagogical expediency and ethical principles. The article also considers the regulatory and methodological support for the introduction of AI in education, including joint instructional and methodological recommendations of the Ministry of Education and Science of Ukraine and the Ministry of Digital Transformation aimed at developing skills for the critical and safe use of digital tools at school.

Furthermore, the article underscores that the incorporation of AI services into the teaching of history creates favorable conditions for the individualization of the educational process, since adaptive algorithms enable educators to accommodate varying levels of student preparedness and to select instructional materials in line with specific educational needs. Equally, these technologies are recognized for their potential to foster historical reconstruction skills, to enhance the ability to work effectively with digital sources, and to promote the acquisition of interdisciplinary competences that integrate historical knowledge with digital literacy.

The article also outlines areas for further research, including the development of models for integrating AI into history teaching methods, the creation of thematically oriented digital solutions for teachers' needs, and the introduction of a differentiated approach to the use of relevant resources depending on the content, level and goals of education.

Keywords: artificial intelligence, artificial intelligence-based services, history education, history teacher, language models, image generation, digital transformation of education.

Постановка проблеми. У ХХІ ст. цифрові технології стали не лише технічним чинником, а й потужним каталізатором трансформацій в освітньому

середовищі. Особливої актуальності набуває інтеграція технологій штучного інтелекту (ШІ; англ. AI – Artificial Intelligence), які з кожним роком розширюють спектр своїх функцій: від автоматизації перекладу та перевірки правопису до генерації освітнього контенту, адаптації навчальних завдань відповідно до рівня підготовки учнів, моделювання дидактичних ситуацій і глибокого аналізу великих обсягів даних.

У контексті шкільної історичної освіти використання ШІ має специфічний вимір, адже мета історичної освіти полягає не лише в засвоєнні фактологічного матеріалу, а й у розвитку критичного мислення, уміння працювати з джерелами, формулювати аргументовані висновки та оцінювати історичні події з різних позицій. Відтак, цифрові інструменти повинні сприяти досягненню зазначених цілей, не підмінюючи, а підсилюючи їх. Надмірна автоматизація окремих компонентів освітнього процесу загрожує зниженням аналітичної активності учнів і вчителів, а також редукцією змістової глибини історичних тем.

Попри зростаючу кількість ШІ-орієнтованих освітніх сервісів, залишаються недостатньо опрацьованими питання їхньої педагогічної доцільності, відповідності змісту та ефективності в умовах шкільного навчання. Це зумовлює потребу в цілісному, міждисциплінарному аналізі можливостей використання ШІ в професійній діяльності вчителя історії з урахуванням як потенційних переваг, так і обмежень.

Аналіз досліджень. Проблематика інтеграції штучного інтелекту в освітній процес дедалі активніше привертає увагу дослідників, що знаходить відображення у зростаючій кількості наукових публікацій і професійних аналітичних матеріалів. Це свідчить про посилення інтересу до трансформацій, які ШІ-технології спричиняють у сферах навчання, викладання та освітнього менеджменту. У фокусі досліджень найчастіше перебувають можливості штучного інтелекту щодо індивідуалізації освітнього процесу, автоматизації рутинних педагогічних завдань і демократизації доступу до освітніх ресурсів.

Перспективи застосування штучного інтелекту в освіті, його переваги та виклики розглянуто у статті Куцак Л. «Штучний інтелект у сучасній освіті: перспективи застосування та виклики». Авторка наголошує на можливостях персоналізації навчання, автоматизації оцінювання, використання інтелектуальних помічників і прокторингових систем (систем контролю за проведенням онлайн-іспитів та тестувань, що забезпечують ідентифікацію особи та дотримання академічної доброчесності). Водночас підкреслюються проблеми – цифрова нерівність, захист персональних даних, недостатня підготовка педагогів та відсутність чіткої нормативно-правової бази. Зроблено висновок, що ефективне впровадження ШІ потребує комплексної стратегії, яка включає розвиток інфраструктури, цифрової грамотності та етичних стандартів (Куцак, 2025: 27).

Проблема застосування штучного інтелекту в освіті висвітлена у статті Гриценчук О. «Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном». У роботі узагальнено український і зарубіжний досвід та показано, як ШІ поступово входить у навчальний процес.

Зокрема, йдеться про використання чат-ботів (електронних помічників для спілкування), «розумних» репетиторів, навчальних програм, що підлаштовуються під потреби учня, та онлайн-середовищ для вивчення матеріалу. Основні напрями розвитку авторка бачить у створенні більш індивідуального навчання, аналізі успішності учнів, автоматизації рутинних завдань учителя та пошуку нових методів викладання. Окремо наголошується на проблемах: етичні питання, захист персональних даних, низький рівень цифрових навичок педагогів і відсутність достатньої кількості методичних матеріалів. Практичне значення статті полягає у формулюванні порад і рекомендацій щодо подальшого використання штучного інтелекту в освіті та визначенні перспектив його розвитку в Україні та світі (Гриценчук, 2024: 152).

Нормативно-правові засади впровадження штучного інтелекту в Україні, зокрема положення «Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» (2020) та участь держави у роботі Спеціального комітету з питань ШІ при Раді Європи, детально висвітлено у праці Алексеевої С. та Топузова О. «Можливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі закладів середньої освіти в умовах воєнного стану». У статті наголошено на ключовій ролі освіти у розвитку штучного інтелекту, яка полягає насамперед у підготовці кваліфікованих кадрів, підвищенні рівня цифрової грамотності учнів та формуванні готовності педагогів до використання новітніх технологій у навчальному процесі. Автори підкреслюють, що використання інструментів штучного інтелекту створює широкі можливості для організації сучасного освітнього середовища, особливо в умовах воєнного стану. Серед таких можливостей названо індивідуалізацію навчання, автоматизацію освітніх та адміністративних процесів, застосування дистанційних форматів і цифрових платформ, гейміфікацію навчання, використання віртуальних наставників і чат-ботів (Топузов, Алексеева, 2024: 5).

Водночас питання застосування штучного інтелекту безпосередньо в шкільному курсі історії досі не отримало належного наукового осмислення в академічній літературі. Проте останнім часом з'являються поодинокі дослідження, які визначають потенціал ШІ у формуванні історичної компетентності учнів. У публікації «Штучний інтелект на уроках історії: нові можливості для навчання», розміщеній на освітньому порталі «Ранок», представлено практичні інструменти використання ШІ на уроках історії. Зокрема, охарактеризовано сервіси на основі штучного інтелекту для створення віртуальних екскурсій і генерації зображень для освітніх матеріалів (Штучний інтелект на уроках історії: нові можливості для навчання, 2024).

У статті «Штучний інтелект як прийом розвитку критичного мислення на уроках історії» розглянуто можливості інтеграції сучасних цифрових технологій у навчальний процес. Авторка, С. Кушнірова, акцентує увагу на тому, що використання інструментів штучного інтелекту може виступати дієвим засобом розвитку критичного мислення учнів під час вивчення історії. Дослідження ґрунтується на практичному досвіді застосування ШІ у класі та включає опис конкретних дидактичних прийомів, серед яких: створення асоціативних малюнків, формування запитів для сторітелінгу та написання

академічного есе із застосуванням алгоритму його побудови (визначення теми, структурування та аргументація змісту (Кушнірова, 2024: 134).

Мета статті – проаналізувати сучасні цифрові сервіси на основі ШІ, що можуть бути застосовані у професійній діяльності вчителя історії; з'ясувати їх функціональні можливості, переваги та ризики; запропонувати методичні підходи до їх раціонального використання в умовах шкільної історичної освіти.

Виклад основного матеріалу. Професійна діяльність вчителя історії передбачає систематичну підготовку освітніх матеріалів, відбір візуального контенту, планування занять і розробку завдань, що відповідають тематиці та рівню підготовки учнів. У цьому процесі цифрові платформи на основі штучного інтелекту можуть стати дієвим інструментом, який дозволяє підвищити ефективність і різноманітність освітнього процесу, а також адаптувати його до потреб конкретного класу.

Однак інтеграція ШІ-технологій у викладання історії потребує критичного осмислення. Згідно з аналізом функціональних можливостей сучасних ШІ-платформ, їхнє застосування може як підвищити якість освітнього процесу, так і створити нові педагогічні виклики.

ШІ-платформи, залежно від функціонального призначення, доцільно систематизувати на кілька основних категорій, кожна з яких виконує специфічні завдання. Насамперед варто виокремити мовні моделі, що працюють у форматі текстової взаємодії: вони застосовуються для створення конспектів, довідкових матеріалів, варіантів завдань, формулювання запитань до джерел. Значного поширення набули також інструменти для генерації зображень, які дозволяють продукувати ілюстрації до теми, реконструкції історичного середовища, візуальні супроводи до освітнього контенту. Окрему категорію становлять засоби для створення презентацій і навчального відео, що сприяють візуалізації навчального матеріалу та його подальшій трансформації у мультимедійні формати.

Також існує група цифрових рішень зі змішаним або нестандартним функціоналом, які складно однозначно класифікувати. Вони охоплюють різні напрями: розробку власного підпису, продукування музики, побудову інтелектуальних карт, формування хронологічних ліній, видалення фону із зображень тощо (Штучний інтелект. Інтернет на користь).

Часткове застосування ШІ-технологій характерне для низки Інтернет-платформ, які активно використовуються освітянами у професійній діяльності. У таких системах передбачено використання окремих алгоритмів штучного інтелекту, що виконують допоміжні завдання: виправлення помилок, переклад тексту, створення зображень, озвучення матеріалів. Прикладом є платформа Genially, яка, хоча й не є спеціалізованим ШІ-інструментом, містить низку функцій, що працюють на основі штучного інтелекту. Зокрема, це автоматичний переклад матеріалів, озвучування тексту, розробка тестових завдань.

Після попереднього окреслення основних груп цифрових платформ на основі штучного інтелекту, що застосовуються в освітній практиці, поглиблений розгляд доцільно розпочати з мовних моделей, які функціонують

у форматі текстової взаємодії. Саме ці інструменти стали найбільш доступними та поширеними серед педагогів завдяки здатності швидко продукувати, адаптувати й редагувати освітні матеріали, формулювати запитання, розробляти дидактичні завдання тощо. Найбільш відомим прикладом такої системи є ChatGPT (<https://chatgpt.com/>), який уже активно використовується вчителями як засіб підтримки освітнього процесу.

Аналіз функціональних можливостей ChatGPT у практиці шкільного викладання історії демонструє його використання для підготовки запитань до історичних джерел, розробки навчальних завдань, пояснення ключових понять, формулювання коротких підсумків і складання орієнтовного плану уроку. Однією з важливих переваг є здатність здійснювати пошук інформації в режимі реального часу, що дозволяє враховувати актуальні події або нові історичні інтерпретації.

Проте слід зважати на обмеження цього інструменту в контексті історичної освіти. Автоматично генерований історичний контент може містити неточності, анахронізми або спрощені інтерпретації складних історичних процесів, що потребує обов'язкової педагогічної верифікації.

Водночас технічний аналіз безкоштовної версії ChatGPT, що працює на базі мовної моделі GPT-4o, виявляє низку функціональних особливостей, які відрізняють її від платної. Хоча користувачі мають можливість завантажувати окремі файли (наприклад, текстові документи чи зображення), платформа не забезпечує повноцінного аналізу великих обсягів даних. Також обмеженими є функції генерації зображень, створення графіків, складного візуального оформлення матеріалів.

Критичним недоліком є можливі затримки у періоди підвищеного навантаження не лише під час створення зображень, а й при генерації текстів чи пошуку інформації в Інтернеті. Це пов'язано з обмеженнями доступу до обчислювальних ресурсів у безкоштовній версії, особливо коли система працює в пікові години. Такі технічні обмеження можуть негативно впливати на динаміку уроку та потребують попереднього планування альтернативних педагогічних стратегій.

Порівняльний аналіз функціональних можливостей платної версії ChatGPT дозволяє виокремити як переваги, так і обмеження. До ключових переваг належать швидкість обробки запитів, доступ до розширеного аналізу даних, можливість завантаження великих файлів, а також продукування зображень із гнучкими опціями налаштування композиції, кольорів, стилістики тощо. Такий функціонал відкриває нові можливості для підготовки візуального й дидактичного супроводу до уроків історії.

Водночас слід враховувати обмеження, пов'язані з використанням ШІ-технологій в історичній освіті. По-перше, автоматично згенерований контент може містити фактичні неточності, особливо щодо маловідомих історичних подій або суперечливих інтерпретацій. По-друге, надмірна залежність від ШІ-інструментів може призвести до зниження критичного мислення учнів і формування пасивного ставлення до пошуку інформації. По-третє, використання готових ШІ-рішень в освітньому процесі потребує ретельної

верифікації педагогом, що вимагає додаткових часових і професійних ресурсів.

Етичні аспекти інтеграції штучного інтелекту в освітній процес також потребують уваги. Зокрема, виникають питання щодо формування у учнів навичок самостійного критичного аналізу джерел, розвитку власного стилю письма та збереження академічної доброчесності. Крім того, використання ШІ-платформ у навчанні історії може призвести до уніфікації підходів до інтерпретації історичних подій, що суперечить принципам плюралістичного історичного мислення.

Водночас, як і у безкоштовній версії, у платній зберігається низка недоліків. Найсуттєвішою проблемою залишаються так звані «галюцинації» – система здатна вигадувати факти, неточно відтворювати дані або формулювати надто загальні твердження. Під час генерації зображень із текстовими елементами часто трапляються граматичні та орфографічні помилки, особливо при роботі з кирилицею: деякі літери можуть бути замінені латинськими або спотворені графічно.

Під час пошуку інформації про археологічні культури за допомогою ChatGPT виявляються характерні помилки у змістовому наповненні. Зокрема, сервіс іноді некоректно визначає археологічні періоди: наприклад, відносить культуру раннього залізного віку до бронзової доби або зміщує хронологічні межі. Також трапляються неточності у зазначенні територій поширення культур – вони подаються надто узагальнено або не відповідають сучасним науковим даним. Це засвідчує необхідність критичного осмислення результатів і постійної верифікації інформації з академічними джерелами.

Однак ChatGPT не є єдиним інструментом на основі мовних моделей, що використовується в освітній практиці. Серед альтернатив варто згадати Google Gemini (<https://gemini.google.com/?hl=uk>) – багатофункціональний ШІ-сервіс, створений компанією Google, який також пропонує широкий спектр можливостей для педагогічного застосування.

Обидва сервіси – ChatGPT і Google Gemini – мають спільну рису: вони генерують відповіді, що звучать переконливо, але можуть містити фактичні неточності або вигадані відомості. Це зумовлює необхідність обов'язкової перевірки створеної інформації, особливо в контексті освітніх матеріалів. Ефективність їхнього використання значною мірою залежить від умінь користувача критично оцінювати контент та адаптувати його до навчальних потреб. Однією з переваг є можливість створювати окремі чати для різних тем – це полегшує одночасну роботу з кількома освітніми запитамі, збереження попередніх відповідей та їхнє подальше опрацювання. Такий підхід сприяє кращій організації підготовки до уроків і систематизації матеріалів.

Сервіси на основі великих мовних моделей, зокрема ChatGPT і Google Gemini (<https://gemini.google.com/>), дають змогу імітувати діалог із історичними персонажами, відкриваючи нові можливості для аналізу мотивацій, рішень і поглядів визначних діячів минулого. Наприклад, учень може звернутися до змодельованого образу Богдана Хмельницького з питанням: «Чому ви підписали Переяславську угоду?» – і отримати відповідь, сформовану на підставі загальновідомих фактів та історичних інтерпретацій. Такий формат

сприяє глибшому розумінню особистостей, розвитку емпатії, критичного мислення та активізації пізнавального інтересу.

Серед сервісів, що спеціалізуються на генерації художніх текстів, привертає увагу Kazka.fun (<https://kazka.fun/>) – платформа, яка створює короткі казкові оповідання. Для перевірки її можливостей було обрано тематичну рубрику «Козаки» й сформовано запит на сюжет про Богдана Хмельницького. Сервіс згенерував казку з простим наративом і заголовним зображенням. Водночас візуальний супровід не відповідав змісту тексту, а можливості редагування текстового і графічного компонентів були відсутні. Важливо зазначити, що сервіс не розпізнає історичний статус персонажа: постать Хмельницького може бути зображеною як звичайного козака, а не гетьмана. Тому для досягнення адекватного результату необхідно чітко прописувати образ у запиті. Це знижує дидактичну цінність ресурсу і ускладнює його адаптацію до конкретних навчальних завдань.

Окрім мовних моделей, в освітній практиці активно застосовуються ІІІ-сервіси, призначені для генерації зображень. Вони дозволяють створювати ілюстрації до уроків, реконструювати історичне середовище, візуалізувати об'єкти культури або окремі сюжети. Завдяки цьому вчитель історії отримує розширений візуальний інструментарій, що особливо цінно за відсутності якісного демонстраційного матеріалу.

До прикладу, сервіси Microsoft Designer (<https://designer.microsoft.com/>) та Adobe Firefly (<https://www.adobe.com/ua>), які спеціалізуються на створенні зображень за допомогою ІІІ, були протестовані на відповідність результатів освітнім потребам. Зокрема, запити «карта України» та «Богдан Хмельницький – політик, полководець і дипломат, лідер національно-визвольної боротьби 1648–1657 рр.» дозволили оцінити рівень точності результатів. У першому випадку карта загалом відповідала сучасному адміністративно-територіальному устрою України, що дає змогу використовувати її в навчальному процесі. У другому – зображення виявилось малореалістичним: зовнішність персонажа не відповідала іконографічним джерелам, елементи одягу й озброєння були анахроністичними. Це свідчить про необхідність ретельної верифікації зображень перед їхнім використанням у викладанні, особливо під час вивчення персоналій і подій із достовірною джерельною базою.

Ще один напрям використання ІІІ – сервіси для створення презентацій і відеоконтенту. У процесі тестування було використано Fliki AI (<https://fliki.ai/>) і Gamma App (<https://gamma.app/uk>). Перший сервіс генерує відеопрезентації із закадровим текстом, візуальним супроводом і субтитрами – зручний формат для коротких вступних відео. Другий дозволяє створювати редаговані презентації у вигляді слайдів із текстом і зображеннями. Запити про Богдана Хмельницького засвідчили типову проблему: зображення, згенеровані автоматично, не відповідали історичним джерелам, а тексти були надто узагальненими й потребували доопрацювання для ефективного педагогічного використання.

Окрему увагу слід приділити спеціалізованим ІІІ-інструментам, що не входять до традиційних категорій (мовні моделі, генератори зображень, сервіси

презентацій). Вони поєднують елементи різних форматів або мають вузьку функціональну спрямованість, що також може бути корисним у роботі з історичним контентом.

Одним із таких цифрових інструментів є MyLens.AI (<https://mylens.ai/>) – сервіс, що дозволяє створювати інтелект-карти та хронологічні лінії, візуалізуючи основні напрями діяльності історичних постатей. Такий формат подання навчального матеріалу сприяє структуруванню знань і може ефективно використовуватися як на етапі пояснення нового матеріалу, так і під час підсумкового узагальнення теми. Проте функціональні можливості сервісу мають певні обмеження: зокрема, не передбачено редагування змісту окремих блоків, що ускладнює його адаптацію до конкретних освітніх потреб і знижує гнучкість у застосуванні.

Vidnoz.AI (<https://www.vidnoz.com/>) – приклад інноваційного інструмента, що надає можливість створювати анімовані портрети історичних персоналій на основі завантажених зображень. Вибране фото, наприклад зображення Богдана Хмельницького, інтегрується в анімаційний фрагмент із синхронізованим озвученням тексту, що перетворює статичне зображення на динамічний і візуально-емоційно виразний елемент. Для досягнення бажаного результату важливо використовувати якісні зображення з фронтальним положенням обличчя та чітко вираженими рисами. У випадку створення анімації із портретом Богдана Хмельницького було виявлено недоліки: зокрема, вуса частково перекривали рот, що спричиняло порушення синхронізації руху губ із закадровим озвученням і знижувало загальний рівень реалістичності ефекту. Такий формат представлення інформації може бути використаний як додатковий візуальний акцент у межах теми, однак потребує обережного застосування через умовність реконструкції історичних постатей і ризик спрощеного сприйняття їхнього образу.

У контексті впровадження технологій штучного інтелекту в освітній процес необхідно враховувати не лише аналіз функціональних характеристик окремих сервісів, але й нормативно-методичне забезпечення, що регулює їх використання у школах. Міністерство освіти і науки України у співпраці з Міністерством цифрової трансформації розробили інструктивно-методичні рекомендації щодо впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти.

Ці рекомендації створені на основі актуальних міжнародних практик і спрямовані на поширення принципів відповідального та етичного використання систем штучного інтелекту в галузі освіти. Документ охоплює ключові напрями впровадження штучного інтелекту в освітній процес, визначає основні засади етичної взаємодії з такими системами, розглядає організаційні аспекти їх інтегрування в роботу закладів освіти, а також зосереджується на необхідності розвитку відповідних навичок та знань у вчителів, що забезпечить ефективне застосування інноваційних технологій у навчанні (Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіт, 2024).

Висновки. Таким чином, сервіси, створені на основі технологій штучного

інтелекту, відкривають нові можливості для професійної діяльності вчителів історії. Вони сприяють оперативному створенню навчального контенту, полегшують візуалізацію складних історичних процесів, урізноманітнюють форми подачі матеріалу, підвищують зацікавлення учнів і стимулюють їхню пізнавальну активність. За умови цілеспрямованого й педагогічно вмотивованого використання ці сервіси можуть також виступати інструментами розвитку в учнів аналітичного мислення, уміння інтерпретувати інформацію, формулювати запитання та робити аргументовані висновки.

Водночас широке впровадження ІІІ-ресурсів в освітній процес вимагає виваженого підходу. Окремі сервіси можуть містити фактичні неточності, відображати історичні події надто узагальнено або з акцентом на популяризацію замість достовірності. У зв'язку з цим особливої уваги потребує верифікація згенерованої інформації, а також усвідомлення обмежень окремих платформ щодо редагування контенту, що іноді ускладнює їх адаптацію до конкретного освітнього контексту.

Подальші дослідження у цій сфері можуть бути зосереджені на аналізі того, наскільки рекомендації, підготовлені Міністерством освіти і науки України спільно з Міністерством цифрової трансформації, відповідають актуальним викликам сучасної шкільної освіти, зокрема у сфері історичної гуманітаристики. Важливим напрямом є також розробка ефективних методичних підходів до використання ІІІ-сервісів безпосередньо в межах уроків історії. Це передбачає створення педагогічних сценаріїв, які охоплюватимуть усі етапи навчального заняття – від мотивації та актуалізації знань до організації самостійної діяльності учнів, роботи з історичними джерелами, інтерпретації подій та осмислення причинно-наслідкових зв'язків у межах вивчених тем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Гриценчук, 2024 – Гриценчук О. Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. Випуск 10. 2024. С. 152–161.

Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти. *Міністерство освіти і науки України від травня 2024р.* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf> (дата звернення: 12.05.2025)

Кронгауз, 2024 – Кронгауз В. «Практичний інтенсив: ІІІ на уроках історії». *YouTube-канал освітнього проєкту «На Урок»*. 2024 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=u6MzvAczqrI&t=2019s> (дата звернення: 10.04.2025)

Куцак, 2025 – Куцак Л. В. Штучний інтелект у сучасній освіті: перспективи застосування та виклики. *Збірник наукових праць «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми»*. № 74. 2025. С. 27–37.

Кушнерова, 2024 – Кушнерова С. В. Штучний інтелект як прийом розвитку критичного мислення на уроках історії. *Педагогічний вісник*. 2024. № 1 (61). С. 134–138.

Топузов, Алексеева, 2024 – Топузов О., Алексеева С. Можливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі закладів середньої освіти в умовах воєнного стану. *Український педагогічний журнал*. №1. 2024. С. 5–11.

Штучний інтелект на уроках історії: нові можливості для навчання. Видавництво «Ранок». 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ranok-portal.com.ua/publikatsii/shtuchnyj-intelekt-na-urokah-istoriyi-novi-mozhlyvosti-dlya-navchannya/> (дата звернення: 11.04.2025)

Штучний інтелект. Інтернет на користь. *Сайт методиста вищої категорії Науково-методичного центру*

REFERENCES

- Hrytsenchuk, 2024 – Hrytsenchuk O. Vykorystannia shtuchnoho intelektu v osviti: tendentsii ta perspektyvy v Ukraini ta za kordonom. [the use of artificial intelligence in education: trends and prospects in Ukraine and abroad]. Visnyk kafedry YuNESKO «Neperervna profesiina osvita KhKhI stolittia». № 10. 2024. S. 152–161 [in Ukrainian].
- Instruktyvno-metodychni rekomendatsii shchodo zaprovadzhennia ta vykorystannia tekhnolohii shtuchnoho intelektu v zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Instructional and Methodological Guidelines for the Introduction and Use of Artificial Intelligence Technologies in General Secondary Education Institutions]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy vid travnia 2024 r. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf> (accessed: 12.05.2025) [in Ukrainian].
- Kronhauz, 2024 – Kronhauz V. «Praktychnyi intensyv: ShI na urokakh istorii». [Practical Intensive: AI in History Lessons]/ YouTube-kanal osvitnoho proiektu «Na Urok». [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://www.youtube.com/watch?v=u6MzvAczqrI&t=2019s> (accessed: 10.04.2025) [in Ukrainian].
- Kutsak, 2025 – Kutsak L. V. Shtuchnyi intelekt u suchasni osviti: perspektyvy zastosuvannia ta vyklyky. [Artificial intelligence in modern education: application perspectives and challenges]. Zbirnyk naukovykh prats «Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy». № 74. 2025. S. 27–37 [in Ukrainian].
- Kushnierova, 2024 – Kushnierova S. V. Shtuchnyi intelekt yak pryiom rozvytku krytychnoho myslennia na urokakh istorii. [Artificial Intelligence as a Tool for Developing Critical Thinking in History Lessons]. Pedahohichni visnyk. 2024. № 1 (61). S. 134–138 [in Ukrainian].
- Topuzov, Aliksieieva, 2024 – Topuzov O., Aliksieieva S. Mozhlyvosti vykorystannia shtuchnoho intelektu v osvitnomu protsesi zakladiv serednoi osvity v umovakh voiennoho stanu [Possibilities of using artificial intelligence in the educational process of secondary education institutions under martial law]. Ukrainnyi pedahohichni zhurnal. №1. 2024. S. 5–11 [in Ukrainian].
- Shtuchnyi intelekt na urokakh istorii: novi mozhlyvosti dlia navchannia. [Artificial Intelligence in History Lessons: New Opportunities for Learning]. Vydavnytstvo «Ranok». 2024. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://ranok-portal.com.ua/publikatsii/shtuchnyj-intelekt-na-urokah-istoriyi-novi-mozhlyvosti-dlya-navchannya/> (accessed: 11.04.2025) [in Ukrainian].
- Shtuchnyi intelekt. [Artificial Intelligence]. Internet na koryst. Sait metodysta vyshchoi katehorii Naukovo-metodychnoho tsentru profesiino-tekhnicnoi osvity u Zaporizkii oblasti Osinoi Natali Anatoliivny. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://surl.li/zqijtg> (accessed: 14.04.2025) [in Ukrainian].